

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sammelhandschrift - Cod. Karlsruhe 504

[S.l.], [11./12. Jh.]

Liber de Abaco quem iunior Bernolinus edidit Parisius

[urn:nbn:de:bsz:31-35452](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-35452)

PROLOGVS LIBRI DE ABACO. AVTEM IUNIOR BERNOLINVS
EDIDIT PARISIVS. **M**anari seē pat n destino reationis tui instantiam. qui m
 opus in gredi cohortaris multū doctorib; formidandū. q̄si ineq̄ reprehensione.
 aq̄b; ē iūestigandū diligentissime. Cogitū a crebris pulsif; p̄cib; ut i multis for
 mes abaci rationes p̄sequar diligent. negligentia q̄dē apud nos iā pene dimersas.
 si adōno papa q̄r̄bico q̄si quedā seminaria breuit. & subtilissime seminatā.
 Bonus hic q̄dē labor quē imponis. si ridiculosa p̄sūptio. Q̄si mē tantū onus
 subire uideret. q̄ in risū ē festum n̄ irret. Nā certe illud dēme elamarēt q̄d d̄r.
 Parturiunt montes. nascet̄ ridiculus mus. Ne ū q̄a & hoc ē redūē aggredi &
 me t̄ p̄onia ē dignū ē obseq̄. n̄ ē esiliū. omittere tuū impiū. Verū tam sane in
 certū ē in utrū sit difficult̄ aut arduū q̄d iubes. aut negare q̄d tā graue imminet.
 Nā neq̄ t̄ iubenti abnuere animū ē. & opus magnitudinem ita n̄rē formidant
 uires. ut ante sperent in cepta t̄p̄i deserere. q̄. n̄amē p̄ficere. Ad hoc etiā ac
 cedit quorundā imbitas. q̄ nil recipiendū autumant. n̄ q̄d sacrauerit
 libithna. q̄q; q̄d assēq̄ uolunt. uenenoso dēme tāq; p̄uger hire? laerare
 si omittere. Quos eq̄dē existimo n̄ ex uero iudicio que dānant dānare. si
 inuidie liuore incognita blasphemare. Contra que duplex m̄ restat sola
 tuū. q̄ t̄ tu q̄ uenerandū sacerdos et l̄ m̄ monachus facere iubes. Ibis scorp̄
 cū suę caudę aculeo uice? abserdit. q̄b; forsitan hoc meū op̄ dō uiuante
 p̄ficiet. Hoc aut̄ ait supplicet̄ exposco. ut p̄uata lectione t̄t̄nē librū n̄ esset̄.
 ne fastidiosus cibū ingras. si pure & desiderabilē petentib; caritatuē impen
 das. eq̄q; uices aspectū. q̄ tantū iudicare. I si forte rogarent. nil agnoscerent
 fingere. **INCIP̄ LIB.** **A**baaci tabula diligent̄ p̄us undiq; polita ab geome
 tris glaucopulueris solit uelari. inq̄ describunt etiā geometricales figuras.
 Si q̄a nondū eo celsitudinis parā p̄rūperere. has in p̄sentiarū uolum̄ omittere.
 I q̄b; modis ad p̄sentis p̄positi suffi. cientiā designet̄ ostendere. Tabula ut
 p̄taxatū ē diligent̄ p̄us undiq; polita p̄ triginta diuidat̄ lineas. Quarū
 tres p̄mas. unciarū minuarūq; dispositioni reseruem̄. reliquarū ū xxvii.
 p̄ternas & t̄nas hec certa mensurandi p̄ueniat regula. Primā de trib; lineā
 circūm̄ in emisperi modū teneat amplexā. maior aut̄ circūm̄ duas reliq̄s
 amplectat̄. S. & easdē tres maxim̄ cōplectat̄ parū. Itarū q̄ descriptionis
 exemplū. p̄ternas & t̄nas sic d̄uem̄ usq; in infinitū sibi libet trāsserat̄. Cur
 aut̄ sic cōplectant̄. de me ad p̄sentis sic accipe. Primā de trib; lineā ideo
 sola circūm̄ tenet amplexā. q̄a sibi vā delegit unitas sedē p̄p̄ā. que anul
 lo p̄grediens omiū numerū solā naturale sortata ē p̄ncipium. Et que cūq;
 lineā caractere unitatis id ē elem̄to I fuerit annotata. hec eadē sola cir
 cūno manebit cōphensa. Nā sic unitas in centeno p̄ncipiū ē. ita nullena
 rī in centena nulleno q̄dam diligent̄ intuenti rē uidebit̄. Dux ū rē

liquet idcirco uno tenentur coplexe quia denarij in se duce cui sedā sedes tenent
 tenariū tēcy possessorē subplet. Tercius autē ideo tēcy simul amplectit quā
 ampli p̄grediendi quadā ratione finis excludit & eundē graduū ordinē ut in
 circumsis sic q̄q. in articulis custodiri diligentē n̄ latebit. Omnis enī numerus aut
 hys resoluūt. aut p̄hos ad augmētū p̄gredit. Et hac eadē causa p̄ omnē ab acntabu
 lā om̄s eadē p̄scribantur literē. idē. C. D. M. hoc m̄. C. sup̄ centenū. D. sup̄ decenū. M.
 sup̄ unitatē. siue ut monos designet. siue ut mille significet. Cui sup̄ ponat̄ S.
 singulari significans. Nā sic bene nosti. cuncta uis multitudinis ab uno gressū
 t̄mino. ad infinita p̄gressiōis augmēta ē crescit. Quā infinitatē philosophia re
 spuens delegit sibi finitē t̄minū q̄ntitatis. & hęc solum nomina finxit. Et sic
 multiplicatione p̄m̄e unitatis sedā unitas idē denarius ex crescit. sic vidē sedē
 unitatis multiplicatione t̄cia unitas. i. centenarij exurgit. & tē q̄dā m̄ ad p̄mā
 reddit unitatē. n̄ dicere. s̄ caractere. Nā sic p̄ma unitas notat̄ p̄lemētū. i. ita mil
 lenarij p̄m̄ p̄ idē. l. sup̄ addito tantū titulo. Et sic sedā unitas idē denarij signat̄
 p̄lemētū. x. ita decenū millenū p̄ idē. x. sup̄ addito tantū titulo. Et quē admodū
 t̄cia unitas. i. centenarij inscribit̄ p̄lemētū. C. sic centenū millenū p̄ idē. C. sup̄ scrip
 to tantū titulo. Et ita usq̄. in infinitū p̄gredientes millenarij. M. littera p̄notat̄.
 sup̄ notent̄ hys idē literis q̄b; p̄ma & sedā & t̄cia unitas. i. C. D. M. **N**ē autē q̄b; nūq̄
 q̄ntitatib; queq; lineę p̄signent̄. apponere ne grauem. In q̄re nullus miret̄ si
 plura nūq̄ aduersa dixerim. q̄ uis humani sp̄s sufficit ad hęc ploq̄. tantast
 nūq̄ numerositas fundit. s̄ ad intellegendū m̄tis adhibeat̄ uigilantia.
 & ad distinguendū diligentia. Prima linea ut dixim̄ unitate signet̄ ita.
 l. sedā. x. i. deceno. t̄cia. C. i. centeno. quarta elemētū. i. sup̄ addito titulo.
 i. deceno milleno. quinta elemētū. x. sup̄ addito titulo. i. deceno milleno.
 sexta elemētū. C. titulo sup̄ addito. i. centeno milleno. septimā ū elemēta hęc
 p̄signent̄. additis titulis. M. i. mille milia. octauā hęc. x. M. i. additis tantū
 titulis sup̄ M. i. idē decies mille milia. Id q̄ in om̄ib; uolum̄. ut hys elemētis. i. x.
 & C post hac n̄ sup̄ addant̄ tituli. om̄ib; generalit̄ cetis sup̄ additis. Nonā
 lineā p̄signent̄ hęc elemēta. C. D. i. idē centies mille milia. decimā hęc. M. M.
 i. milies mille mil. Undecimā hęc. x. M. M. i. decies milies mille milia. t̄ciā
 decimā h. M. M. M. i. milies milies mille milia. quartā decimā h. x. M. M.
 M. i. decies milies milies mille milia. quintā decimā h. C. M. M. M. i. centies
 milies milies mille milia. Sextā decē h. C. C. M. M. i. septimā decē h. x. M.
 M. M. i. octauā decē h. C. M. M. M. M. i. nonā decē h. M. M. M. M. i. uicesimā h. x.
 C. C. M. M. M. i. uicesimā p̄mā h. C. C. M. M. M. M. i. uicesimā sedā h. C. C. C. M. M. M. M. i.
 uicesimā t̄ciā h. x. C. C. C. M. M. M. M. i. uicē quartā h. C. C. C. C. M. M. M. M. i. uicē quintā
 h. C. C. C. C. M. M. M. M. i. uicē sextā h. x. C. C. C. C. C. M. M. M. M. i. uicē septimā h. C. M.
 C. C. C. C. C. M. M. M. M. i. Cur autē duo elemēta x & C titulis nolim̄ insiḡnari. id causā ē.
 Duodecimā h. C. M. M. M. i. idē centies milies mille milia.

quia nouum om̄s ab
 exemplo sup̄are. **Q**
 prima quatuor tra
 p̄m̄e transeultima ū
 t̄cia t̄cy nominat̄
 uicē. Hęc ḡ exped
 scribere p̄perem. **J**
 uicē. **A.** Binarius.
 p̄m̄e. **T.** Quaternarij ū
 uicē. **L.** siue p̄ge
 siue p̄ge uicē. **H**
 numerositate alit̄
 ē uicē. quarū no
 bit. hęc. hoc m̄. **S**
 Semel. v. v.
 Semel. vi. vi.
 Semel. vii. vii.
 Semel. viii. viii.
 Semel. viii. viii.
 Bis. lvi. iii.
 Bis. lvi. vi.
 Bis. lvi. viii.
 Bis. x.
 Bis. xii.
 Bis. xii. p̄hos om̄s ab
 p̄m̄e oportet remi
 hęc hęc institui ut
 dicit̄. q̄ singularis qu
 millenū t̄teriorē. n̄
 multiplicē. in sedō ab
 multiplicē. in t̄cio ab
 in infinitū potest ma
 dicit̄. uicē. uicē. digi
 uicē. uicē. digito cent
 digito mille. Lom̄ ar
 digito decē milia. L
 digito centū milia. L
 digito mille milia. L

quia nouum omis abaci lineas de cuplo uinci vl uincere pma q de trib; tciā
 centuplo supare. Quib; psignatis. apma pore linea usq; ad pme uicesimā
 septimā quatuor trahant lineas. equali spacio differentes int se. Quarū pma
 pm trames; ultima ū quart nuncupat. duarū autē mediarū sedā. sed frame.
 tciā tcius nominat. Qd quare statuerim diligente n latebit. cū ad diuisiones
 uenerit. His g expeditis. ad ipsos caracteres ueniam. & qb; figuris psignentur
 asseribere pperem. **U**nitatis q pm caract dr sic figurat. I. siue p grecū ele
 mentū **A**. Binaris aut ita. **B**. siue p grecū **B**. Ternarius aut ita. **Z**. siue
 p grecū **T**. Quaternari ū ita. **D**. siue p grecū **A**. Quinari ita. **Q**. siue p grecū **E**. Se
 nari ita. **L**. siue p grecū **S**. Septenarius ita. **N**. siue p grecū **H**. Octonari ita.
O. siue p grecū **theta**. **H**. Nouenari ita. **Q**. siue p grecū **theta**. Hi g digitis suis sua
 numerositate altutū metiant. habebimus multiplicationes xxxvi hōz
 ē cursive. quarū noticia & facilitate pariet cōputandi. & dignitate serua
 bit abaci. hoc m

Semel dup. ii.	Bis vii. xiiii.	Semel tres. iii.	Semel iiii. iiii.
Semel v. v.	Bis viii. xvi.	Quater. iiii. xvi.	Quinqs. viii. xlv.
Semel vi. vi.	Bis viii. xvi.	Quat v. xx.	Sextis. vi. xxxvi.
Semel vii. vii.	Bis viii. xviii.	Quat vi. xxiii.	Sextis vii. xli.
Semel viii. viii.	Tres. viii. xviii.	Quat vii. xxviii.	Sextis viii. xlviii.
Semel viii. viii.	Ter. iiii. xii.	Quat viii. xxxii.	Sextis viii. l. iiii.
Bis bini. iiii.	Ter v. xv.	Quat viii. xxxvi.	Septies. vii. xlviiii.
Bis tres. vi.	Ter vi. xviii.	Quinqs. v. xxv.	Septies. viii. l. vi.
Bis iiii. viii.	Ter vii. xxi.	Quinqs. vi. xxx.	Septies. viii. l. xii.
Bis v. x.	Ter viii. xxiii.	Quinqs. vii. xxxv.	Octies. viii. l. xiiii.
Bis sex. xii.	Ter viii. xxvii.	Quinqs. viii. xl.	Octies. viii. l. xxi.

Sed cū phos omis abaci numerositas ministrēt. exp sig **N**ouies viii. l. xxxi.
 natis oportet remanesci. omis vi lineas ut dixim de cuplo supare l supari. acp
 hoc nē hos institui ut digitos. nē ū ut articulos. id q de omib; generalit tenen
 dū ē. q singularis que cū q; multiplicauerit siue deceniū siue centeniū siue
 milleniū t. ultiores. in eodē ponet digitū. in sedō articulū. & quē uq; deceni
 multiplic. in sedō ab illo ponet digitū. in tēcio articulū. & quē uq; centeni
 multiplic. in tēcio ab illo ponet digitū. in quarto articulū. sic q; preliq; usq;
 in infinitū potest in ascendendo pgrēdi. Si g singularis deceniū multiplicauerit.
 dabit unieuiq; digito decē. l omi articulo centū. Si centeniū. dabit
 unieuiq; digito centū. & omi articulo mille. Si milleniū. dabit unieuiq;
 digito mille. l omi articulo decē milia. Si deceniū milleniū. dabit unieuiq;
 digito decē milia. l omi articulo centū milia. Si centeniū milleniū. dabit uni
 euiq; digito centū milia. l articulo mille milia. Si milies milleniū. dab unieuiq;
 digito mille milia. l omi articulo decies mille milia. Si ū deceniū centeniū multa

theta

que integra diuidendi denominatione multiplicata. eundem super ipsi
 denominationis quantitate uicibus metat. Duo autem denominatione. nume-
 rum. a quo quilibet denominat. ut bis quatuor octo. denominatio est binari.
 diuisor quaternari. diuidendus octonari. Hanc autem idcirco subponenda
 necessario autumamus. quia diuisor et copulat eum in denarium usque. et creue-
 rit. quod ordine quibusque partibus diuidendus ad denominationem sumat. hac
 sola comite demonstrat. Nam cum denominationes alie sint a toto. alie
 sint a partibus. cum ipse diuisor differentie copulat addenarium usque.
 puenit. in quem cumque ordine exiit. in ipso tenet uicem primi singulis.
 Sicut primi singulis habet rationem ad integrum diuidendi denominationem.
 Licet ergo nobis generaliter concludere in omni simplici diuisione si diuisor
 differentie copulat secundam lineam hoc est decemum attigerit. in ea primi singulis
 uicem tenens totum diuidendum in eadem lineam habet in singulis locabit.
 ad eam que dicitur a toto denominationem. Et si terna. u. centumum attigerit. in
 terna habet in singulis diuidendum ad denominationem reuocabit. Et
 si quarta in quarta. si quinta in quinta. Unde licet nobis etiam aliter idem colligere.
 quod si in prima habet in singulis fuerit. diuidendum ad denominationem seun-
 dabit. si in secunda. tertiabit. si in tertia. ut ita dicam quartabit. Et ut breuiter
 idem complectar. una semper plus linea que ipse habeat per se descendente di-
 uidendi. siue unius siue pluris. ad denominationem. Et quecumque articuli
 ex differentie et denominationis multiplicatione puerint. sedes
 diuidendi que occupantur. per denominationem positam que differentia
 eo usque minues. que usque. ad eandem ipsi deueniant diuisor que lineam.
 Digitos autem digitis aggregabis. Et si hac egestione articuli puerint.
 hac eadem ratione usque. ad solos digitos dissipabis. Ubi uero ad eandem lineam
 ut dictum est deuenierint. eos ac diuisorem referes ad inuicem. Si diuisor
 maior fuerit. in suo loco de diuidendis maneat superfluum. Sin autem
 diuisor maior exiterint. totiens per his sublati unitas addeno-
 minationem sumat. que tenens in his diuisor haberi ppendit. Et si quod super-
 erit. ut de diuidendis superfluum inibi reponat. Ad si reuales exiterint.
 dent addenominationem unitati. Si quis solet. qui per se numerum maiorem
 ipse diuisor trahat addenominationem. Ex qua quod sentia accipere sic. Quo-
 cumque in sit multiplicatio. semper habet augmentum quantitatis ipsa denomiatio.
 in diuisione uero redit augmentum quantitatis ad diminutionem denominationis.
 sedem super partem dictam diuisoris differentieque demonstrationem.
 Hac ergo uicibus queque ratione. diuisor diuidendum habet maiorem numerum. a
 quo bis aut ter aut quatenus libet ex sui differentia metat. trahit ad de-
 nominationem. Atque hactenus de denominationibus que a toto dicuntur.

quobas ad p̄sens p̄positū suffi. care arbitram. de his aut que s̄t apartib;
in p̄sentiarū dicere omitam. Cū enī ad cōpositā diuisionē uenerim.
ibi cūuenienti de his disputabim. Nē aut de simplici. : DIFFER.
Simplex idcirco dicit diuisio hęc **DE SIMPLICI DIUISIONE EVOLVENS**
de q̄ nē extendim. q̄ un' diuisor p̄ponit. siue un' siue plures diuiden
di subponant. Diuidant itaq; de **LVIII**. diuisore senario. hoc m. Sta
tuat in p̄mo singlis tramite diuisor senari. cui subponat q̄nari dif
ferentia. ut in denari limite usq; cōtineat. Statuant etiā diuiden
di senari in sedo centeni tramite. alii senari in eodē deceni. octonari
ū singlis. Quib; subponant etiā & ipsi in teio tramite ad p̄orē modū
ut his addenominationē sup̄tis. eaq; p̄porib; in suo loco manentib;
q̄ numer' addiuidendū fuerit p̄posit' facili' retinere ualeam. Quia
q̄ diuisor differentie copulat sedam lineā idē deceni attingit. in ea
uicē tenet p̄mi singlis. sume t̄ totū senariū. at teio centeni tramite.
& rē ad integrā denominationē secundato. in deceni q̄rto. P̄ qm
multiplica diuisoris differentia. hoc m. Sexies q̄tuor. xxiiii. sic q;
binariū pone in centeni teio. q̄nariū aut in deceni eodē. Quē cūq;
eni deceni multiplicat. in sedo ab illo ponit digitū. in teio articu
lum. Rursus sume t̄ binariū deceneno. & rē sic p̄us addeno
minationē sedato. p̄ q. multiplica diuisoris differentia hoc m.
Bis. iiii. vii. Hos pone cū reliq; in deceni teio. Q̄ si simul copulabis id
senariū. q̄nariū. & octonariū. & habebis numerū xviii. unitatib;
distintū. h̄ ē unitatē in centeni teio. octonariū aut in deceni eodē.
Rursus sume t̄ unitatē aceneno. & rē p̄orē m̄ addenominationem
sedato. p̄ q. multiplica diuisoris differentia hoc m. Semel. iiii. iiii.
in deceni teio. Q̄ si residuo octonario copulaueris. duodenariū corp
habebis. h̄ ē unitatē in centeni teio. binariū aut in deceni eodē. Rursus
sume t̄ unitatē aceneno. & rē addenominationē sedato. p̄ qm multi
plica diuisoris differentia h̄ m. Semel. iiii. iiii. in deceni teio. Q̄ si re
siduo binario copulaueris. senariū in eodē habebis. Rursus q̄ rē rē
me a suo loco. & rē in singlis q̄rto addenominationē sedato. p̄ qm
multiplica diuisoris differentia ita. Sexies. iiii. xxiiii. h̄ ē binariū
in teio deceni. q̄nariū aut in singlis eodē. Singlis enī quē cūq; mul
tiplic. in eodē ponit digitū. in sedo articulu. Rursus sume t̄ binariū a de
ceno. & rē addenominationē sedato. p̄ q. multiplica diuisoris diff. h̄ m.
Bis. iiii. vii. in singlis teio. Q̄ si duob; reliq; i. octonario & q̄nario
copulaueris. xx. hoc ē in deceni teio binariū habebis. Quē t̄ sume
a suo loco. & rē p̄orē m̄ addenominationē sedato. p̄ q. multiplica diuisoris

in eodē

diff. h̄ m. Bis. iiii.
ita diff. efer
diuidend. S. di
collectis ut unit
denariū diuiden
copulacō copula
uicē diuidend
uicē. cū rel
de singlis. alia c
uicē unitatē
de & deceni unit
uicē diuisor
diuisoris ipsa rat
copula denotatio
p̄ q. q̄ singlis porib;
diuisor singlis
copulat. p̄orē oc
tate duet. sed
m̄ feceris. teiū
atione duob;
h̄ ē q̄ egisti. Ad
nulla erroris ne
tandē lineā diu
differentia hęc g
p̄ diuisor. habe
diuisorē & diuid
p̄orē manifestis
p̄orē demonstr
Sed enī queri c
ta nuncupat. q̄ c
tate diuiden
p̄orē diuiden
h̄ ē h̄ denotatio
differentia. Nē au
uicē. p̄orē ue
In uicē. null
h̄ ē enī c̄ si du
p̄ q̄rte daret hanc

differ h m. Bis. iii. viii. in singlis teio. Quia g ampli sedare n potes sub
lata differ efer diuisore diuidendo. uter ex maior habeat. diuisor an
diuidendv. S. diuisore diuidendus sup. at binario. Restat g ex ante
collectis ut unitate in qro singlis denoationib. eerdas. Linei de teio
binariu diuidendis supflui reponas. Quib. p actis. puidendu e qd simul
copulate copleant denominationes. ut earu qntitate ecludam di
uisore diuidendos diuidere. S. si senariu binosq; binarios unitati e
iunxeris. cu reliqs decem denominationib. unitate habebis. Lineo
de singlis alia collocabis. Qd si senariu. binariu. duasq; unitates sup
uenient unitati copulaueris. in qro centeni unitate locabis. in eo
de u decem unitate altera reuocabis. Conclude g. de lxxviii. centes
undecies diuisore senario diuidi. de ipsis duob; supfluis. Qd si an recte
diuiseris ipsa ratione nux p bare etendis. tali argumto pbabis. Mul
tiplica denoationib; diuisore. Si ex hac multiplicatione duob; q; sup
fluis eqlis porib; diuidendis numer' exereuerit. felix regis. si n. etia.
S. diuisor singlis denominatione multiplicat. supfluo qq; binario
copulat. pori octonario eqlis redonat. Similit' qq; decem denomina
tione duce. sedo senario reddit' equus. Et si ide p centeni denomina
tione fevert. te u senariu integrare poteris. Videt ne qd ex hac multipli
catione duob; q; supfluis equus porib; diuidendis numer' exereuerit.
felicit' g regis. Ad hunc modu p omne simplice diuisione diuidendi
nulla erroris nebula obuabit. n cu talis numer' fuerit pposit' ut in
eandē lineā diuisor incidat l diuidendv. Na cu in ea diuisione cum
differentia hec generalis supi pmissa sit regula. ut sep una plus linea q.
pse diuisor habeat diuidendv addenotatione deriuat. id pra que sibi
diuisore l diuidendv in una eade q; statuit linea fieri n posse. cuius
patet manifestissime. Quo aut ordine qq; ratione hui' modi fiat diuisio
posteri demonstrabo. si paululu qdā adhuc de differentia dixerō.
Solet eni queri cur. ta nominet. S. hec id gireo ut autanam' differen
tia nuncupat. q; cu sua atq; diuisoris demonstratione denoato supra sua
qntitate diuidendo diuisore subtraxerit. qd adhuc diuisioni debeat.
l qd integer diuidendv aduisore ter l qe l qntis libet sublato differat.
hac et de denoationis qntitate mensa manifestissime montrat. Atq; hec de
differentia. Ne aut ad rā qm pmissim' qm q; sine differentia nominari
uolum'. pperit ueniam'. **DE SIMPLICI DIVIS. SINE DIFFERENTIA.**
In hac namq; nulls nus potest pponi. que certa ratione si ad eū qlibet
hui' tam eē ei diuisionis diuidendv pruprit. facilius uideren possit.
Ex qre claret hanc qsi dnam diuidere. cui diuidendi quelibet equa

... tam. de his aut que...
... ad coposita diuisione...
... de simpli. : Differe...
... DIVISIONE...
... siue un' siue plures...
... diuisore senario. hoc...
... cui subponat qnari...
... Statuant' aia diu...
... in eade decem. octo...
... cio tramite ad pore...
... in suo loco manent...
... retinere ualeant...
... idē decem attinge...
... u. at cio centeni tram...
... ato. in decem qro...
... Decem qtuor. xxviii...
... ut in decem eade. Que...
... at digitu. in teio ara...
... o. x. rum sic pus. adde...
... ris differentia hoc m...
... o. q; simul copulab...
... numeru xviii. unitat...
... ariu aut in decem...
... m addenomination...
... a hoc m. Semel u. in...
... lauerit. duodenariu...
... aut in decem eode...
... onē sedato p qm mul...
... u. in decem teio. q;...
... e habebis. Rurs' g te...
... minatione sedato p...
... res. iiii. xxviii. h e b...
... Singlis eni que cu q...
... ur' sume t binariu...
... ca plica diuisoris d...
... r' octonario l qnari...
... u habebis. Que t s...
... q; multiplica diuis...

patet potestas illa eū differentia q̄si famula. cui nē in uno diuidendi
licentia dat̄. in alio denegat̄. Hec nulli fulta solamine suis uirib; nitit̄.
in nullo unq̄m deficiet. nulla in t̄capidine secludit̄. illa quasi debilis
ad temp̄ diuidens sibi sociā semp̄ p̄cat̄ differentia. Merito itaq; ad hanc
unanimit̄ debent̄ efluere. Neq; nē dico ut illa scripta hanc ad ipsi e
tindam̄. s̄ ut utriq; opa det̄. Multi diuidere nesciunt p̄ illā q̄ in hac
erte in n̄ dubitant̄. S̄ ante q̄m ad rā ueniam̄. quēda p̄mittenda estimo
q̄b; memoriē mandatis om̄is diuidendi difficultas absit. Hec aut̄
s̄ q̄ diuisor a suo ordine amoueat̄. l̄ q̄ collectione diuidendo siue uni
siue plurib; eferat̄. l̄ ubi denotationes poni debeant. Ne p̄mū a diuisore
simulq; a collectione eueniens sumat̄ ex ordiū. **D**iuidendis ut sup̄
dictū ē duplici dispositis. si diuisor ac diuidendū eqli caractere fue
runt insigniti. a sua in p̄mū diuidendi linea transmūtabit̄. In p̄mo tra
mūtē p̄ponet̄. Quē collatio erit ut ad digitū de digito. Sic enī se habet
singlis ad singlis. sic q̄dam̄ decem ad decenos. l̄ centeni ad centenos. l̄ reliq;
ad se ipsos. ut posteri demonstrabit̄. eū dē lxxvi senario diuident̄. Et si
maiore caractere diuidendū q̄m diuisor fuerit insignit̄. ad hunc
eundē modū l̄ transmūtāt̄ diuisor p̄ponet̄. l̄ diuidendo eferet̄. Qd̄ tē
demū uidebit̄. eū dē ccc lxxxviii diuidet̄ q̄nari. Si ū maiore came
tere diuisor q̄m diuidendū fuerit annotat̄ tē n̄ simili in ipse t̄
mutabit̄. s̄ a suo remot̄ ordine una linea locabit̄ p̄ diuidendū cui
eferet̄. Quē collatio erit ut ad articulū de digito. Sic enī habent
se singlis ad decenos. sic decem ad centenos. centeni ad millenos. l̄ ceti
ad ceteros. Qd̄ s̄ uidebit̄. eū ccc lxxxviii senario diuident̄. **N**e de hoc
medio dicam̄. i. de his inq̄b; nec om̄s signent̄ maiore caractere. nec
om̄s minore. Signo nūc ad diuidendū fuerit p̄posit̄. inq̄ l̄ diuidendi
maiore nē signent̄ caractere. nē ū minore. tē n̄ s̄p̄ eqli in t̄ transmūta
bit̄ diuisor. s̄ sup̄iq; rationē uicisti custodiens. nē in eadē rogabit̄ p̄
positionē. l̄ eqli collationē. nē ut ad digitū de digito. nē ū ut ad di
gitū de articulo. Qd̄ satis ipsa ratio declarabit̄. dū huiusmodi nūc
p̄uulop̄ diuidit̄. **H**ec licet de diuisoris t̄ transmūtatione. l̄ ad eū
diuidendi collationē p̄t̄ potui breuē p̄trinxi. nē aut̄ de deno
tationib; q̄ loco statuāt̄ breuē l̄ certa ratio eqli. l̄ ad cōmunē
diuidentiū utilitatē in medio eferat̄. q̄ sit huiusmodi. Quantis eqli
uicib; diuisor extiterit digit̄. ut in his superiorib; s̄p̄ in una eadē
linea denotatio deriuabit̄. inq̄ l̄ diuisor a p̄stino mot̄ ordine fuerit
p̄posit̄. **H**oc uniuersalit̄ in diuisionis huiusmodi numeris dictū accipiat̄.
Si ū fuerit articulus ut decē aut xē. s̄p̄ in sedā a diuisore linea de

statuet̄. Hoc
cumulo fu
non gentos. i.
millenariū.

in decem q̄
sublato q̄n
linea collatio n̄
Quinari

in duplici
diuidendi line
quotiens ē in c
unitatē denoa
quano sedē diuider
colano ē in egrua. n̄
decem. in deceniū
Dabis q̄ inq̄
Quoniam Quo dat
Quinari q̄tiens ē in
singl̄ unitatē deno
quano sedē diuider
tē n̄ ipse ult̄ digi
re nec denotationē
excludat̄ diuisori
solent̄. in decem v̄
nari ponunt̄ ibi

H
Dabis igitur indeceni quarto unitate denotationi tres u q sup se in eo
de occupabit sublato quinario sede diuidentoz Si qa eoz & diuisoris
ineade linea collatio ne e o grua eu ad deceno in singulari mutato sicq
postea oferto Quinari quiescens in xxx. & Sexies. N. g. u. p. r. o. f. i. a.
g. i. a. r. o. p. m. i. d. u. i. s. i. o. n. e. s. e. n. a. r. i. u. d. e. n. o. t. a. t. i. o. n. e.

P

statuet. N
cumul
aut nongenta
ad millenar
denatione loc
dimo si sed m
maly diuendit
li n. ar. bit. or. q
se mepiat nu
ulendy v h e de l
m. a. su. loco r
si simul eferen
atione ceede.
simul eferen
H. de. ad. t. e. u. i
tali m. et. u. s. i.
de. e. u. s. ut. s. u. l.
t. u. t. s. u. p. i. a. r. g.
t. e. t. r. a. n. s. f. e. r. a.
b. a. b. i. s. **M**e
g. l. i. s. t. r. a. m. i. t. t. e.
p. o. r. i. m. d. u. p. l.
m. d. i. u. e. n. d. i. l.
n. e. i. q. u. o. t. i. e. n. s. e.
t. r. o. u. n. i. t. a. t. e. d. r.
q. u. a. r. t. o. s. e. d. e. d. i. u. n.
e. c. l. u. d. a. t. e. i. n. e. g. r. u.
t. e. m. e. n. t. o. i. n. d. e. c. e.
S. e. c. r. e. t. D. a. b. i. s. g.
d. e. n. a. t. i. o. n. i. Q. u. o.
Q. u. a. n. t. i. q. u. a. n. t. e.
s. i. n. g. l. i. u. n. i. t. a. t. e. d.
q. u. a. r. t. o. s. e. d. e. d. i. u. n.
t. e. n. e. p. s. e. u. l. t. a.
r. e. p. e. t. d. e. n. a. t. i. o. n.
t. a. t. e. e. c. l. u. d. a. t. d. i. u. n.
s. e. c. r. e. t. i. i. n. d. e. c. e.
p. a. r. t. i. p. o. n. u. n. t. i.

noatio statuet. Hoc plinariū usq; ad centenū. Qd si diuisor forte hoc
 qntitatis cumulo fuerit donat. ut pote si qlibet nūs diuich qrat p
 e. aut non gentos. interia a diuisore linea statuet denoatio. Hoc
 usq; ad millenariū. Si aut mille diuisor habuerit. in qrtā. asē linea
 denoationē locabit. Hoc usq; ad decē milia. Sicq; in infinitū per
 dendo si sedm gradu articuloꝝ una linea p diuisorē ē erudent.
 nulls diuidendi error obert. His ita pmissis. in certis diuici moran
 dū n arbitror. qn iā nob se ēstrat dñā diuisio. **A** pmo itaq; ppo
 sito incipiat nūo. In pmo singlis tramite statuto diuisore. senario. di
 uidendi v h ē dē lē vi superiori exēplo dupliciē dispositis. ipsū diuiso
 rem a suo loco remoue. In pmo diuidendi linee primo tramite ppone.
 Quos simul ēferens. in eadē qrtō diuidendi eq; qntitatē unitati adde
 noationē cecide. Qua cecidit. simili in pponē diuisorē sedō diuidendo.
 Qs simul ēferens. p q; qntitate in linea eadē unitatē habebis addnoationē.
 Qd si idē ad cēnū transtuleris. in qrtō singlis unitatē habebis. En ē pposit
 nūs tali m cūssime diuidit. Partit nāq; diuisor diuidendos. cēnues
 undecies. ut subiecte demonstrant denominationes. Qd si his parū
 eredit. sup; argumētō diuisionis cū differentia in hanc q; q; parū ra
 tione transterrat. Id m si transtulerit. rectissime diuisū tē b ines faci
 le p habis. **N** ē aut ad sedm numerū diuisio transterrat. In pmo
 singlis tramite qnario diuisore statuto. diuidendis h ē dē cē lē xē vii.
 superiori m dupliciē dispositis. ipsū diuisorē. a suo loco remoue. li
 pmo diuidendi linee pmo tramite ppone. q; simul talitē ēferro. Qui
 nari quotiens ē in octonario. **R.** Semel. l sup sē iu. Dabis q; in centen
 qrtō unitatē denoationi. tres v q sup sē in eadē occupabunt sublato
 qnario sedē diuidendoy. **S.** q; diuisoris l diuidendi tnari in eadē linea
 collatio ē inēgrua. n em ita ēstres ut dicas qnari qtiens ē in tnario. v
 acenteno. in decenū locato. sicq; pta ēferro. Quinari qtiens ē in xxx.
R. Sexies. Dabis q; in qrtō decem amoto penit diuiso tnario senariū
 denoationi. Quo dato. diuisorē l eū diuidendū sic ēst denuo.
 Quinari qtiens ē in octonario. **R.** Semel. l sup sē. ut. Dabis q; in qrtā
 singlis unitatē denoationi. tres v q sup sē in eadē occupabunt. sublato
 qnario sedē diuidendoy. Qs qm in eadē linea cū diuisore ēst rri ipossibi
 le ē. nec ipse ultē digredi ualeat. ut ad articulu de digito fiat cōparatio.
 respice denoationes. l qd simul iuncte cōpleant attende. ut ex qnti
 tate cēcludat diuisorē diuidendos diuidere. **S.** in qrtō decem unitatē
 habuisti. in decem v eundē senariū unitatē. q; simul iuncti septe
 nariū ponunt ibidē. Qd si singlis denoationes respexeris. in eadē

ala. cui in uno diuidendi
 fultas domine suis uirib; m
 me secludit. illa quasi debet
 ditata. Merito itaq; ad
 diuidendi
 digito. Sic m habet
 entem ad millēns. lē
 nario diuidendi. **N** ē
 tē maiore caracere
 t pposit. in q; diuiden
 tē sēp rāli m trāsmut
 tē. nē in eadē rogabit
 i dedigito. nē u ut ad
 arabit. dū hui modū
 trāsmutatione. lē
 p trāsmut. nē. aut de
 ratio ē qrat. l ad cōmū
 sic hui modū. Quam
 pporib; sēp in una rā
 tino mot ordine fun
 hū numeris dicitur acce
 q; mēdi aduisore linea

Qu in omni disputatione, qda disputantem **DE COPPOSITA DIVISIONE.**
 expediat pmittere. qb, lectoris animi lucubrator fact. q seunt pndat
 efficit. si potentior diuinitatis fauor annuerit. animi mei sententia e
 pus q. coposita diuisione diuidam qm subponant differentie. qb; q;
 partib; qq; ordine denoationes sumant ostendere. Que qntu sim neces
 saria. n ta verb explicari q. re ipsa potis e expuri. Na ut in si plier diuisio
 ne diuisoris l differentie assum dase. locandas denoationes demon
 stratio necessaria e. sic in coposita diuisor & differentiaru q. monstratio
 ad ras sum das l locandas necessaria e. Illa eni simplex. qd ^{quia} differentie
 iunct diuisor q. euq; lineā attingit in ea uicē tenet pmi singlis pmi
 aut singlis habet rationē ad integrā ^{ad nomen nomen} diuidendi totū ad rā qatoto
 di denoationē diuidendi sumit. hec q. maxim diuisor expers diffe
 rentie qm euq; lineā attingit in eadē eū aliarū supuenientū augmēto
 sedi aut teu aut qra aut reliquorū uicē tenet singliū. sed s aut singlis
 habet rationē ad diuidendi sedas. tei ad teias. qri ad qrtas. l reliqua.
 n totos s diuidendos partes sedm qntitate ipsi diuisoris l supuenien
 tis augmēti ad denoationes q dnr a partib; sumit. ut posterū in numeri
 manifesti apparebit. In qb; sum dis qe quēdā qsi uarietas latet. de illi
 pauca dicem. si pus de subponendis differentis locandisq; denoationib;
 dixerim. ut his expeditis n uacillantib; uestigis q nra intendit intentio
 ueniam. Ac si de his in pntiarū n dicere differam. Dictū e supi. quem
 admodū habent se singlis ad decenos. sic qdam decenos ad centenos
 centenos ad millenos. utq; copositos ad ultē copositos se habere.
 portet q si decenū eū singli. aut millenū eū deceno. aut qsi libet alios
 p alios eū alios copositos diuidere tēptaueris. minimo diuisoris sue
 qntitatis ac denariū differentia subponi. cetis aut omib; pē maxi
 mū sue qntitatis differentia ad nouenariū. l sicubi linearū intēpido
 fuerit. loco differentie nouenariū multiplicandū locari. Cur aut
 sic necessario hic text. subputationis ordo. hęc e ratio. In omni copo
 sita diuisione. a maximo diuisore habita ratione diuidendos partes
 sumunt ad denoationes. Que te recte hinc habebit. eū ipsi. aliq partiv
 cetorū eiuunctione diuisorū ipso mētas intuitū supueniret in augmēti.
 ut si maxim diuisor pnotat binario. eū et cetorū eiuunctione unitas
 accesserit. unitas aū binario copulata teuū singliem format. hinc
 te recte habita ratione teia diuidendi sumit ad denoationē. Unde
 etiā alio qmuis in sic idē colligit. q si maxim diuisor pnotat ternario.
 diuidendos qrtā sumet ad denoationē. si qternario. quinta. gnario.
 sexta. l sic preliq. unitate supueniente semp sub audita. S, eum

omis abaci lineæ decuplo superent aut superent. hanc q̄ p̄tenti alteri
 eū altero eū iunctione fieri impossibile ē. n̄ h̄m̄ differentiarū ita
 ant̄ subpositiones. ut alta alteri lineā eūtingat unitate eūfieri
 denarium sua differentie q̄ l̄ superuenientis augm̄ti q̄ntitate. Sub
 ponat̄ q̄ necesse ē minimo diuisori sue q̄ntitatis ut dixim̄ ac de
 nariū differentia ut sua superant̄ q̄ntitate p̄positi diuisoris lineam
 unitate eūtingat. omib; & mediis sue q̄ntitatis ac nouenariū ut h̄
 sua differentie q̄ l̄ superuenientis augm̄ti q̄ntitate denariū forman
 tib; alē unitate lineā eūtingat alteri. Iubriūq; linearū in capedo
 intressit. rō loer̄ h̄ac radē de causa nouenariū loco differentie
 multiplicandō. ut ex h̄s omib; unitate ad maximū deueniente
 hinc recte ratio habeat̄. q̄lā diuidendō partes sumantur ad
 denoationes. Qd̄ paulo dictū obsecr̄ n̄ q̄sq; de p̄cor q̄ntat̄. cū l̄ uerb̄
 egrat pluralitate. l̄ breuitate studet̄ inseruire. eūq; idē intelligen
 dū planissime n̄ dubitē in diuisione. **Nē** v̄ qd̄ restat̄ de denoationib;
 in medio eūferat̄. In omib; hac diuisione si maximū diuisor sedam lineam
 tenuerit. diuidendō partes ad denoationē sedabit̄. si eū lineā tenu
 erit maximū diuisor t̄rabit̄ si q̄rtā. q̄rtabit̄. Et ut idē breuit̄ eūplectar̄
 p̄ illos tot lineas q̄t idē diuisor p̄ se habuerit. illoꝝ partes ad denoatio
 nē locabit̄. omis differentias ut in simplici diuisione sua multiplica
 turas q̄ntitate. Ex q̄ multiplicatione l̄ remanentib; q̄ eūq; articuly
 uenerint. sedes diuidendō occupantes. p̄p̄ denoationib; positusq;
 differentias eū usq; minus. q̄ usq; maximū diuisoris ordinē talis in eu
 rat n̄is. q̄ p̄ debitas lineas retrogr̄di n̄ ualeat. sedm̄ ipsi dictā demon
 strationē partit̄. t̄ eū sublat̄ differentias. hinc & diuisores inuicē eūferant̄.
Si diuisores maiores fuerint. hinc suo ordine maneat sup̄flū de diuden
 dis. Sin aut̄ hinc maior extiterit. totiens p̄his sublat̄ unitas ad de
 noationē sumat̄. q̄tens in h̄ haberi p̄pendit̄. Et si q̄d superit. ut
 sup̄flū de diuidendis reponat̄ imbi. Qd̄ si eūq; extiterint. eūli
 tas ad denoationē det̄ unitati. **H**is q̄ ropedit̄ q̄ p̄mittenda p̄missi de
 sumdis diuidendō partib; aliquid apponam̄. ut h̄s ad noticiā ueni
 entib; nullō in certis error oriatur. Si maximū diuisor p̄notat̄ bina
 rio. diuidendō aut̄ t̄nario. duab; sublat̄ partib; p̄ debitas lineas
 t̄cia denoiet̄. Tercē enī singlis. rationē habet ad t̄ciā diuidendō.
Si maximū diuisor posit̄ in centeno p̄notat̄ unitate. diuidendō
 aut̄ t̄nario in eodē ordine. n̄ sic diuidendi ipsi medietas sumat̄.
 ut de trecentis sublata parte reliq; denominent̄ centū q̄nq; ginta
 s̄ uno deducentis abierit ali ad denoationē sumatur.

t̄ci aut̄ tā diu mane
 si ualeat diuidi par
 diuidet̄. medietas
 parte manifestissim
 deno. Si maximū
 aut̄ t̄nario pos
 te q̄nta p̄ deb
 p̄ q̄nta omis d
 atq; sup̄ tot diuic
 buat̄. h̄c causa ē. q̄
 potest̄ denari. qd̄
 in talib; dubitare
 ad diuisione ueni
 sta aplarib; eūposit
 in h̄m̄. In p̄mo singl
 in ad differentia t̄n
 multiplicandō. Sin
 no; ad differentia
 nulla differentia su
 dō partes sumant̄
 sedō transt̄ de
 in decem sedō. oer
 n̄e n̄io p̄ore. ut l̄
 tentib;. q̄ n̄is addu
 diuisor sua differen
 nouenario alia unit
 unen alia millenū
 singl̄m̄ eūplet. sept
 septimū idē. sublat
 nam colloca. p̄q. mi
 rum in decem t̄ci
 unū. vii. h̄ ē unitate
 ex multiplicatis diff
 q̄ntat̄ n̄ poterit e
 singl̄m̄ min̄ ē pote
 t̄ngere. nouenariū s̄
 h̄m̄. septenariū t̄ un
 stat̄ q̄ ut de octo

rei aut tã diu maneat ibidẽ in diuisõ. q̄ usq; aut ei aliqd̄ auget̄ q̄ten idone
 is ualeat diuidi partib; aut augmentũ uli denegat̄. Nã si te solus. aut eũ alius
 diuiderẽ. medietatẽ ei p̄ debitas lineas addenominatiõẽ locari n̄ posse
 patet manifestissime. eũ in centeno diuisore posito. q̄q̄ginta ponerent̄ in
 deceno. Si maxm̄ diuisor posit̄ in centeno p̄notat̄ ternario. diuidendũ
 aut̄ senario posit̄ in milleno. de sex milib; sublatis trib; partib; mil
 le q̄ngenti p̄ debitas lineas denõnent̄. tali tam ordine. ut p̄us mille.
 p̄ h̄ q̄genti. om̄s differentias uicissim multiplicatũ. Cur aut̄ hic alit̄
 atq; sup̄ tot̄ diuidendũ sine suã alicui int̄missione partib; debitis distri
 buat̄. hec causa ẽ. q̄ hui nũ q̄ta q̄ minima pars ẽ q̄ngenti. p̄ debitas lineas
 potest denõari. qd̄ n̄ posse fieri sup̄ de q̄ngenti nemo dubitat. q̄ q̄dem
 in talib; dubitare cognoscit. Atq; hec de diuidendõ sum̄dis partib;. nẽ v̄
 ad diuisionẽ ueniamũ. **S**ic sup̄ior diuisio ab uno diuisore dī simplex sic
 ista aplurib; cõposita nuncupat̄. Diuidant̄ itaq; Lxxvii. lxxviii. p̄vi. p̄vii. p̄viii. p̄ix. p̄x.
 vii. h̄m. In p̄mo singlis tramite statuto diuisore septenario. itq; substitũ
 to. ad differentia ternario. statuãt̄ in eodẽ deceni nouenari loco differentie
 multiplicandũ. Similit̄ in centeni p̄mo tramite octonario p̄posito diuisore.
 itq; ad differentia subposita unitate. in eodẽ milleni p̄ponat̄ senari. cui
 nulla differentia subponat̄. s̄ ad hoc ut dictũ ẽ habitã ratione. diuiden
 dõ partes sumant̄ addenõationes. Statuta sc̄ia diuidendis. septenario i
 sedõ tramite deceni nulleni. altero septenario in eodẽ nulleni. senario
 v̄ in deceni sedõ. octonario aut̄ in singlis eodẽ. substituãt̄ a ipsi in eodẽ tra
 mite nũo p̄ore. ut his sup̄tis p̄denõationib; hisq; sup̄iorib; suis locis ma
 nentib;. q̄ nũs ad diuidendũ fuerit p̄posit̄ facili dinoscãt̄. Quõ q̄ singlis
 diuisor sua differentie q̄ q̄ntitate deceni c̄tingit unitate. ipsa v̄ iuncta
 nouenario alia unitate c̄tingit centeni. octonari aut̄ i unitas unitati ẽ
 iuncta alia milleni unitate c̄tingunt unitas v̄ iuncta senario septimum
 singlem cõplet. septim̄ aut̄ singlis habet rationẽ ad septimã diuidendũ. Lxx.
 septimã idẽ x̄ sublatis lxx. sume t̄ addenõationẽ. Ip̄ debitas lineas h̄ẽ in deceni
 num colloca. p̄q. multiplica diuisõ differentias h̄m. Semel tres. u. h̄ ẽ ternari
 um in deceni teio. Semel nouẽ. viii. h̄ ẽ nouenariũ in centeni eodẽ. Semel
 unus. vii. h̄ ẽ unitatẽ in milleni eodẽ. Quib; sic misis. si res̄ios diuidendos leosq;
 x̄ multiplicatas differentias c̄creuer̄ simul copulaueris. alit̄ alit̄ lineã sua
 q̄ntitate n̄ poterit c̄tingere. Octonari nãq; binario carens transcendere
 singlem min̄ ẽ potens. senariã ternari minores unitate n̄ ualent centeni c̄
 tingere. nouenari sui p̄ncipi indigens augmento. milleni c̄tingere potest nul
 lo m̄. septenari i unitas q̄ binario carens. deceni milleni c̄tingere n̄ ualent.
 Restat q̄ ut de octo milib; septimã sumas addenõationẽ tali tam ordine.

ut sublatis sex milib; loctaua ibidē remanente. septimū p̄ debitas lineas
 h̄ ē in singlēm colloca. p̄ quē multiplica diuisq; differentias h̄ m̄.
 Semel tres. iiii. h̄ ē ternariū in singlis tēcio. Semel viii. nouē. h̄ ē nouenariū in decem
 eodē. semel vii. un̄. h̄ ē unitatē in centem eodē. Quib; sic positas si residuos diuiden
 dos leos q̄ x multiplicatas differentias c̄eruer̄ copulaueris. iā r̄ q̄ntitate ha
 bebis. ū. c. xc. i. diuidendq; loca occupantes. S; cū duq; milia septima denariū
 possit. p̄ debitas lineas sublatis differentias c̄ferant̄ inuicē diuisores l̄ diuidendi.
 Et q̄m diuisores maiores s̄t. ū. ex ei maneat sub suo ordini. ut de diuidendis su
 p̄flui. Quib; sic missis uide q̄ntū c̄pleant denoationes. ut rarū q̄ntitate diu
 siores diuidendos c̄cludas diuidere. At in decem q̄rto unitatē habuisti adde
 noationē. altā autē in singlis eodē. Concludas q̄ licet. lxx. vii. lxxviii. undecies
 diuisorib; vi. dēce vii. diuidi. de ipsis diuidendis. ū. c. xci. sup̄flui. Qd si an recte
 partit̄ sit p̄bare niteris. superiori argum̄to facillime c̄probabis. S; ut idē ad altē
 nūm diuisionē q̄da q̄si diuersitate transferat̄. vi. c̄. xxi. i. p̄ c̄c. xl. iiii. hoc m̄ diui
 dant̄. Debitas ordinib; dispositas diuidendis l̄ diuisorib; subponat̄ p̄mo diuisori
 differentia senari. sedō q̄nari. Quia q̄ h̄q; c̄iunctione tēcio diuisori. i. ternario ip
 so intuitu n̄tis unitas sup̄uenit. unitā ū l̄ ternari q̄rta singlēm c̄ficiunt. q̄rta
 autē singlis rationē habet ad q̄rta diuidendi. sex milia q̄rta idē mille q̄ngentō
 sublatis q̄tuor milib; q̄ngentis sume t̄ ad denoationē. tali tam ordine. ut p̄
 mille p̄ debitas lineas h̄ ē in decem tēcio denont̄. p̄ q̄s multiplica diuisq;
 differentias h̄ m̄. Semel vi. vi. h̄ ē senariū in decem tēcio. Semel v. v. h̄ ē
 q̄nariū in centem eodē. Quo sic posito. exinde a centem tēcio tramite q̄n
 gentos p̄ debitas lineas h̄ ē in singlēm addenoationē colloca p̄ q̄s diuisq;
 differentias h̄ m̄ multiplica. Quinq̄es. vi. xxx. h̄ ē ternariū in decem tēcio.
 Quinq̄es. v. xxv. h̄ ē binariū in centem tēcio. q̄nariū autē in decem eodē.
 Quib; sic statutis si residuos diuidendos leos q̄ x multiplicatas c̄eruer̄ dif
 ferentias. copulaueris. r̄q; copulatione dē c̄cē lxi. diuidendos habebis. Quq;
 diuidendq; maioris q̄rta sic t̄ denuo sume ad denoationē. Sublatis dē. no
 noq; inibi residente. c̄c. p̄ debitas lineas h̄ ē in singlēm colloca p̄ q̄s diuisq;
 differentias h̄ m̄ multiplica. Bis vi. xii. h̄ ē unitatē in decem tēcio. binariū
 autē in singlis eodē. Bis v. x. h̄ ē unitatē in centem tēcio. Hos ita positos si cū
 reliq̄s copulaueris. r̄q; c̄iunctione c̄c. lxx. iiii. habebis. S; cū c̄c. q̄rta denari
 ū. possit p̄ debitas lineas sublatis differentias c̄ferant̄ inuicē diuisores l̄ diuidendi.
 & q̄m diuisores maiores s̄t. c̄c. lxx. iiii. maneat suo ordini. ut de diuiden
 dis sup̄flui. S; in singlis q̄rto q̄nariū l̄ binariū habuisti ad denoationem.
 unitatē autē in decem eodē. Concludas q̄ oportet vi. c̄. xxx. i. decies septies
 diuidi diuisorib; c̄cē lxx. iiii. de ipsis diuidendis c̄cē lxx. iiii. sup̄flui. Qd
 si recte fecisse dubitas. superiori argum̄to c̄p̄ba. Nē autē ut ordo postulat

ad tā c̄posita q̄ sit
 r̄q; c̄cē q̄b; da
 r̄q; n̄m nullo r̄
 amouant. q̄b; co
 q̄s diuidendq; p̄
 n̄m diuisor
 ordi. Diuisori
 dē dē r̄q; carac
 nea locabit̄ in tr
 diuisores ascēd
 t̄m ordinē suo
 collatio erit ut
 xlvi. diuidē p̄
 fuerit insignit
 ut dictū ē c̄sequ
 ū dēce vii. c̄
 uis q̄ diuidē
 q̄ c̄ facile p̄bal
 de diuisq; l̄ di
 atomb; q̄ loc
 m̄m̄ sup̄flui
 m̄ q̄ l̄ p̄. m̄t̄
 x̄ in sc̄da ab r̄
 dēce habuerit
 l̄ habuerit. in
 sc̄m gradū art
 r̄roris nebula
 uocant. In q̄b;
 ationē q̄da ali
 multiplicati p̄
 q̄ r̄ dē partib;
 eam occupant̄.
 Sic p̄ r̄ q̄s. H̄
 ueliquis. In p̄m
 nario. senario. l̄
 ūm diuisorē a
 dē dē p̄pone. c̄
 uenariū a null
 h̄
 diuidendq; ū ho

ad eā cōpositā, q̄ sit absq̄, diffinitus ueniā. S; cū hęc n̄ parua disputatione
 egrat. eūq; q̄b; dā nodis sit implicita. oportet q̄dā p̄mitti. q̄b; firmat̄ lecto
 ris anim̄ nullo errore fluctare. Hęc aut̄ quē admodū diuisores suis ordinib;
 amouerant. q̄b; collationib; diuidendo siue uni siue plurib; eferant. ubi
 q̄q; diuidendę partes denōent̄ relictis q̄b; dā eorundē partib; e q̄b; om̄s p̄t
 maximū diuisores excipiant. multiplicati p̄ denōationes. hęc nē de his sic ex
 ordiam. **D**iuisorib; l diuidendis p̄ore in dispositis. si maximū diuisor l diui
 dendū e q̄li caractere fuerint p̄notati. ipse diuisor p̄ diuidendū una li
 nea locabit̄ in transmutatione. ipsi p̄ponendū in p̄mo tramite. quē ceti
 diuisores ascendendo l descendendo eferunt. in ipsa tam̄ e sequentiā p̄s
 tinū ordinē siue cōtinuū siue in̄ruptū seruantes in cōmutatū. Hęc aut̄
 collatio erit ut ad articulu de digito. Qd̄ posteri monstrabit. cū deccccviii
 xlvi diuident̄ p̄ viii. de iiii. Et si maiore caractere diuidendū q; diuisor
 fuerit insignit̄. ad suā ipsi diuidendi lineā transmutabit̄. cetis diuisorib;
 ut dictū ē e sequenti b;. Quę collatio erit ut ad digitū de digito. Qd̄ tē uidebit̄
 cū deccc viii. cccc xxxi. p̄ lxx decc lxxx diuident̄. Qd̄ si maiore caractere di
 uisor q; diuidendū fuerit inscript̄. sic p̄or ita hęc transmutabit̄ l eferet̄.
 Qd̄ tē facile pbabit̄. cū lxxv cccc xxxi. p̄ viii decc diuident̄. **H**ęc actens
 de diuisorib; l diuidendę transmutationib; l collationib; nē aut̄ de denō
 ationib; q̄ loco statuāt. hoc t̄ certū habere. Quantis eūq; uicib; diuisor
 minimū fuerit digiti. sēp̄ in unā eandē q̄ lineā diuidendę partes denōabunt̄.
 in q̄ ipsi mox siue in mot̄ ordine statuet̄. Si v̄ fuerit articulus. uox. aut
 xē. in sēdā ab eo lineā denōabit̄. & hoc usq; ad centenū. Qd̄ si forte e aut
 deccc habuerit. in tētia ab eo lineā denōabit̄. l usq; ad millenū. Si aut̄ mil
 le habuerit. in q̄rtā ab eo lineā. l usq; ad x. Sic q; in infinitū p̄cedendo si
 sedm̄ gradu articulo p̄ ipsū diuisorē minimū una lineā e creuerit. nulla
 erroris nebula obert̄. diuidendę partes addenōationē tali ordine re
 uocanti. In q̄b; sum̄dis hoc diligens animi p̄uideat. Aliq̄b; sūptis addenō
 ationē q̄dā alie relinq̄nt. e q̄b; om̄s p̄t maximū diuisores excipiant̄.
 multiplicati p̄ denōationes iusta tam̄ ordinis seruata ratione. ut de ip
 sis eisdē partib; si una lineā diuisores ab fuerint denōationib; multipli
 cati excipiant̄. q̄si de decenis. si duab; q̄si de centenis. si trib; q̄si de milleni.
 l sic p̄ reliq̄s. **H**is ita p̄libatis. iā nē ad p̄oris diuisionē nūi firmiorib; ueniā
 uestigiu. In p̄mo singlis. e q̄ntenū milleni tramite statutis diuisorib;. q̄t
 nario. senario. Inouenariū. ordinib; debitis dupliciō dispositis. ipsū max
 imū diuisorē a suo loco remoue. l una p̄ maximū diuidendū lineā ascen
 dendo p̄pone. cetis subsequenti b;. tm̄ in̄ruptū ordinē seruanti b;. idē no
 uenariū a milleni indecenū milleni cōmuta. q̄tenariū a singli in p̄mū
 h
 diuidendis ū. hoc ē senario. q̄tenario. octonario. Inouenario.

tramite decem. senariū aut a centeno in milleni eundē. Quib; sic transmutatis. maximū diuidendū & diuisorē sic ē fer. inuicē. Nouenariū q̄tens i. x. & decies. S; ut una pars relinq̄t unde octiduiusores excipiant. n̄ sic respondet ut dicat decies s̄ nouies. & super nouē q̄s querim. Sublato ḡ nouenario maximo diuidendo. dabis in q̄rto decem tramite aliū nouenarium denoationi. nouē q̄relieta s̄ repositis in t̄cio tramite decem milleni. l̄q̄b; sic reliq̄s diuisores accipe multiplicatos denoatione. Nouies sex. l̄iū aufer de x. & super a. x. sex. idē t̄nariū in decem milleni t̄cio tramite sublato nouenario. senariū aut cū octonario in milleni eodē. De quoz q̄libet idē aut de t̄nario aut de senario. sic minimū diuisorem excipe denuo. Nouies q̄tuor idē x. vi. aufer de trib; milib; ut de de. Si de iū abstuleris. super ibidē binariū. In t̄cio milleni nouenariū. in eodē & centeni l̄ decem senariū & q̄nariū. Qd si de de abstuleris. idē collectū habebis. S; in h̄ loco oportet l̄ multū necesse ē. ut datē sup̄ paulo rationis de diuisorib; excipiendis frequē l̄vta meminert. Neq; enī alit̄ dinoscere poterit. quē admodū diuisores de diuidendā partib; relictis debeant excipi. Quib; rite pactis si residuos diuidendos & de diuisis residuos simul copulaueris. eoz quantitate xl̄ in sexcentis l̄ x. vi. diuidendos habebis. S; cū maximū diuisoris l̄ xl̄ in eadē linea collatio sit in egrua. cū l̄ tertos diuisores ab his in q̄b; resident in p̄stinos ordines reponit descendendo. a nouenariū ad decem milleni in milleni. Senariū a milleni in centeni. q̄nariū ad decem in singlēm siq; postea diuidendū ē fer. a diuisore. Nouenariū q̄tens i. xl̄. & Quat̄. & super i. iiii. Sublato ḡ q̄nario maximo diuidendo. dabis in q̄rto singlis aliū q̄nariū denoationi. q̄tuor q̄relieta s̄ in milleni t̄cio tramite repositis. l̄q̄b; sic reliq̄s diuisores excipe multiplicatos singlis denoatione. Quat̄ sex. idē x. vi. aufer de xl̄. & super. x. vi. idē unitas ibidē. senariū aut in centeni eodē. De quoz q̄libet sic minimū diuisorē denuo aufer. Quat̄ iiii. idē x. vi. excipe de decem superunt. S; l̄ x. vi. idē q̄nariū ibidē. octonariū v̄ in decem t̄cio. q̄nariū aut in singlis eodē. Qd si oū reliq̄s diuidendis l̄ diuisis residuis simul copulaueris. eoz quantitate habebis. v̄. c. l̄ x. vi. sedes diuidendā occupantes. Quoz q̄nq; milia collatio cū i eadē linea cū maximo diuisore sit in egrua. nec ipse alit̄ digredi ualeat. respice denoationes. l̄ q̄ntū simul unctē cōpleant diligēt attende. ut earū q̄ntitate c̄cludas diuisores diuidendos diuidere. S; in q̄rto decem nouenariū habuisti. q̄nariū aut in singlis eodē. Conclude ḡ d̄ c̄ c̄ c̄. v̄. xl̄. vi. nonagies q̄c̄ diuidi p̄ viii. de. iiii. de ipsis diuidendis v̄ c̄ l̄ x. vi. superfluis. Qd si an recte feceris p̄bare c̄tendis sup̄iori argumto facillime cōp̄babis. N̄ ē ad sedi nū ueniam diuisionē. sup̄ioris exemplo. hunc q̄q; diuidentes. In p̄mo decem. centeni. & decem milleni tramite statutus diuisorib;

senario. septen
nouenario. o
milleni. nec
diuisorē ad
centi. subsequ
diuidendū i
duo. Sublato
unitate deno.
sic reliq̄s diu
ibidē sublato
leni eodē. De q̄
de x. vi. super
sublatis si relic
q̄ntitate c̄c̄ i
in eadē linea c
dendo sic q̄ p̄
duo. Sublato
denoationi. d
sic reliq̄s diu
unitas ibidē
centeni eodē
x. vi. excip
q̄c̄ cū reliq̄s d
x. vi. c̄. x. vi. s̄
i eadē linea cū
dat. id inferio
q̄nt̄ tarū q̄nt
cū unitate h
viii. c̄c̄. x. vi. de
x. vi. c̄. x. vi. s̄
sup̄. ponendū
om̄ib; q̄ ad cōp̄
d̄ regula appon
ut ita dicit sub
necessaria ē. cū
p̄terq; accidit
m̄lione sup̄ter
p̄terq; de sub

senario. septenario & octonario. diuidendis v. unitate. ternario. l. alto ternario.
 nouenario & octonario debitis ordinibus. idē in singulis decem centeno &
 milleno. nec nisi centeno milleno. dupliciter distributis. ipsū maximū
 diuisorē a solo loco remoue. si eīdē diuidendi linea ascendendo pponere.
 ceteris subsequentiab; . quē admodū sup̄. Quib; sic transmutatis. maximum
 diuidendū l. diuisorē sic inuicē efer. Senario q̄tens ē i vii. x. Semel & sup̄
 duo. Sublato q̄ octonario maximo diuidendo. dabis in q̄rto decem tramite
 unitatē denotationi. duob; q̄ sup̄ fuer̄ repositis in tēcio centeni milleni. Uq̄b;
 sic reliq̄s diuisores excipe. Semel septē aufer eē. l. sup̄ eē. iiii. idē unitatē
 ibidē sublato binario. nouenariū v. in decem milleni tēcio. ternario. aut in mil
 leni eodē. De q̄rū q̄libet sic minimū diuisorē denuo aufer. Semel vii aufer
 de xxx. l. sup̄ xxii. i. binariū in milleni tēcio. alt. aut in centeni eodē. Quib;
 sublatis. si reliq̄s diuidendos l. de diuisis residuis simul copulaueris. ex
 q̄ntitate eē i. d. xxx. i. diuidendos habebis. Si cū maximi diuisoris l. eē
 in eadē linea collatio sit iēgrua. eū l. ceteros in p̄stiniū ordinē reponere descen
 dendo. sic q̄ p̄ diuisorē efer l. diuidendū. Senario q̄tens ē i xx. x. Ter. l. sup̄
 duo. Sublato q̄ binario maximo diuidendo. dabis i q̄rto singulis ternarium
 denotationi. duob; q̄ sup̄ fuer̄ repositis i tēcio tramite. decem milleni. Uq̄b;
 sic reliq̄s diuisores excipe. Ter vii. idē xxx. i. aufer de eē. l. sup̄ cxxxviii.
 i. unitatē ibidē sublato binario. septenariū v. in milleni tēcio. nouenariū. aut
 i centeni eodē. De quib; q̄libet minimū diuisorē sic denuo aufer. Ter vii
 i. xxx. iiii. excipe de eē. l. sup̄ lxxvi. i. senariū ibidē. alt. aut i decem eodē.
 Q̄ si cū reliq̄s diuidendis l. diuisis residuis copulaueris. ex q̄ntitate
 xviii. e. xci. sedes diuidendā occupantes habebis. Quib; collatio cū
 i eadē linea cū maximo diuisore sit iēgrua. nec ipse diuisor ult. digra
 diat ad inferiora. restat ut denotationes respiciens. attendas qd̄ cōpleant
 q̄ten rarū q̄ntitate diuisores ecludas diuidendos diuidere. Si i q̄rto de
 cem unitatē habuisti. ternariū. aut i singulis eodē. Concludas q̄ licet de eē
 viii. eē. xē. decies terq; diuidi diuisorib; lxx. dec. lxxx. de ipsis diuidendis
 x. viii. e. xē. i. sup̄ fuer̄. Q̄ si idē ad tēciū transluleris. seruata tantū dita
 sup̄ ponendarū regula denotationū. nullus error oberit. **H**is ascriptis
 om̄ib; q̄ ad cōpositā diuisionē necessaria duxim; ē dignū fore estimari qn
 dā regulā apponere de eq̄ndis nūis. Quā cū puro m̄tis intantū p̄spexeris.
 ut ita dicā subtilitatis et generositatē satis nūq; demerari potis. Hec. aut tē
 necessaria ē. cū maximi diuisor l. diuidendū ad eandē deueniunt lineā. ubi
 plerūq; accidit sedē q̄rtas siue q̄libet diuidendi partes si sine. alt. i tē
 missione. sup̄ fuer̄unt p̄ debitas lineas n̄ posse denotari. ante qm̄ ad eam
 p̄rūpani. de subponendis diffinitis q̄ si paulo difficili. alt. p̄mit tam. uchi

saero memorie penu recē dicit. nullus error oriat̄ i ceteris. In p̄mo tramite
diuisorib; dispositis. i t̄cio ū diuidendis. si maxim̄ diuidend̄ diuisorē
binario aut t̄nario aut quibet alio supauerit. minimo diuisori sub po
nat̄ sue q̄ntitatis ac denari diffinita reliq̄s ū omib; suarū ac nouenari.
p̄t̄ ultimū. Illi ū diffinita n̄ subponat̄. s̄ unitate minor n̄is quā sit ipse
q̄ eū supauerit diuidend̄. Et sic ubi linearū i t̄ capedo fuerit eo statu. t̄
loco diffinitie nouenari. Qd̄ t̄ erit apud. eūbi n̄is id̄ deccc lxxxvi xxi.
eūbi. v̄ v̄i x̄l i. eūbunt. Si sola eū unitate eū p̄cesserit. null̄ eis subponat̄
n̄is. nec ut nouenari diffinita. Qd̄ t̄ eū manifestabit̄. eū d̄ x̄l t̄ t̄ t̄
lxxxvi coq̄ri querent̄. Quib; tali ordine subpositis. si diuidendis
diffinitas iunxeris. earū cūiunctione n̄is exurget. q̄ de diuidendis sub
lato. diuisq; diuidendq; eū q̄litas puenit. S̄. ut idē mell̄ sub exem
plo monstrem̄. deducant̄ ad mediū superiores n̄is. eosq; disponant̄
ordimb; debitis. In p̄mo singlis. i decem. i millen. i centem millen. Ita
tuta diuisorib;. unitate i t̄nario. septenario i q̄nario. diuidendis ū bi
nario aut t̄nario. senario. octonario i nouenario. simpliciter dispositis
i t̄cio tramite singlis. decem. millen. i decem millen. nec n̄ etiā centem
millen. subponat̄ unitati diffinita nouenari. q̄nario q̄nari. i centem
diffinitie loco nouenari. septenario binari. i decem millen al̄ nouenari.
i centem millen t̄nari. Hic nāq; q̄nario minor ē unitate. q̄ diuidend̄
diuisorē uidet̄ supare. Qd̄ sic positos si diuidendis iunxeris. n̄is q̄ diui
dendis sublato diuisq; diuidendq; eū q̄litas puenit. talit̄ exurget. Noue
nari binario iunct̄ se ipso sublato unitate mittit i singlis sedō. alterā aut̄
i decem eodē. Quinari unitati i binario iunct̄ i sedō decem octonariū mittit.
nouenari aut̄ se ipso i centem eodē. Binari t̄nario iunct̄. octonariū mittit
i sedō millen. Nouenari octonario iunct̄. unitate mittit i sedō centem mil
len. septenariū i decem millen eodē. Ternariū soli unitati n̄ diuidendo iunct̄.
neq; em̄ ipse ut diffinita ponit̄. q̄nariū mittit i sedō centem millen. Sublat̄ q̄
i n̄is. eccc lxxxviii. deccc lxxxvi. de diuidendis. diuisq; diuidendq; q̄
eū q̄litas puenit. Qd̄ si recte fecisse diffidit̄. tali argum̄to p̄bare pot̄is. si
hic idē n̄is sua diuisq; q̄ q̄ntitate alterū diuidendis equū pot̄it̄ eformare.
S; unitas unitati iuncta. binariū i sedō tramite restaurat. octonariū q̄n
nario iunct̄ unitate mittit i sedō centem. binariū i eodē decem. no
uenariū unitati iunct̄. eā mittit i sedō millen. octonariū i unitas iuno
ti septenario. unitate mittunt i decem millen sedō. senariū aut̄ i millen
eodē. septenariū iunct̄ unitati octonariū ibidē relinq̄t. q̄nariū q̄nario
iunct̄. nouenariū mittit i sedō centem millen. Hic v̄ diuidendis equus
peul dubio ē eformat̄. Igit̄ cōclude te fecisse rectissime. Nē ad reliq̄s q̄ restant

n̄is ueniam? In
nario octonari
i t̄cio tramite
rio unitas q̄nari
h̄os sic cōposit
deniq; eū q̄litas
t̄ i sedō singlis
q̄nari. lvi. de
fecerit dubitat̄
p̄missi. ad uoc
Q̄ uam vis in
sciret̄ disci
tam carū d̄
N̄ licet ipsa su
eū in. om̄es e
naturē q̄litas
Ipsa eū tui am
re secret̄ n̄
arūq; tractat̄
ternariū imp
q̄ habeā ex
h̄ discipline
tū aut̄ t̄m
parū resol̄. It
t̄m̄tione acc
illi unde om̄is
re id̄ uisibile
S; i tota rerū
i t̄ partitione
uocabulo mer
tabulat̄. t̄
landi argum̄to
partitione poss
i q̄ argum̄to u
uac̄ sua p̄p̄u
uocabula exp̄m
particulae noc
sunt̄ asserib
i. d̄ d̄ d̄ d̄ d̄ d̄

Idem in ponderib; libra dr. qd sit libera. i cuncta minora pondera c eludat.
Drunce e. qe iabus dr. qq sic scribit. **SS** q idereo drunce dr. qd uncia
 minuit. Na abasse uncia separa. **D**extans e. qe drunce. qq sic scribit. **SS**
 q ideo dextans l' drunce dr. qe decem uncius estat. **D**odrans e. qe dodras. qq
 sic scribit. **SS** q sic dodrans dr. qsi qdrante de pto. Na trib; sublatis. noue
 uncius estat. **B**isse e. qe bes. qq sic scribit. **SS** q sic bisse dr. qsi bis trims l'
 triente de pto. octo em estat. **S**eptunx e. qe septv. qq sic scribit sic. q sic septunx
 dr. qsi vii. uncius estans. **S**emis e. q sic scribit. Quis sic semis dr. qsi medietas
 assis. na sex uncius estat. **Q**uineunx e. q sic scribit. **SS** q sic quineunx dr
 qsi qnq; uncius estans. **T**riens e. q l' trias. qq sic scribit. **SS** q sic triens dr.
 qsi assis tertia. na qtuor uncius estat. **Q**uadrans e. q l' qdras. qq sic scribit.
 S q sic qdrans dr. qsi assis qrtia. na trib; uncius estat. **S**extans q l' sextas. qq
 sic scribit. S q sextans dr. qsi assis sexta. na duab; uncius estat. **S**ese uncia qe
 sex unce. qq sic scribit. S q sic ses uncia dr. qsi uncia & semuncia. na xxxvi
 scrupulis estat. **V**ncia e. q sic scribit. s. q q. xxiii scrip estat. q idereo unciadr.
 qd uniuersitate minq; ponderu sua unitate unciat ide coplectat. **S**emun
 cia e. q sic scribit. S q sic semuncia dr. qsi semis uncia. na xii scrip estat. **D**u
 ella e. q sic scribit. o. o. q sic duella dr. qsi duv sextule. na viii scrip estat.
Siliquus dr. q sic scribit. s. q q. sex scrip. **S**extula e. q sic scribit. o. q q. sextula dr
 qsi uncius sexta. Na iiii scrip estat. **D**ragma e. q sic scribit. x. trib; scrip estans.
Emissela e. q sic scribit. p. q q. sic emissela dr. qsi dimidia sextule. na duob;
 scrip estat. **S**cripulis e. q sic scribit. ss. q q. octo calcis vl' sex siliqs estat.
Scripulis aut p diminutione a lapillo diet e. q scrips dr. **O**bolus e. q sic
 scribit. q q. iiii calcis l' iiii siliqs. appendit. **C**erates e. q sic scribit. z
 q q. duob; calcis l' siliq l' dimidio silique estat. **C**alcis e. q scribit sic. Q
 e minima pars ponderis. qq ideo calcis dr qd. minimus. sic l' lapis cal
 eulus. q sine molestia caleat. **S**ig qdlibet i xii parciar; & ei duodecimi
 de traxeris. ta uocabis uncia. reliqs v drunce. **S**un sex. sexta sextante.
 reliqs x nuncupabis dextante. **S**un iiii. qrtia pars qdrantis. reliq tres do
 drantis noe censebunt. **S**un tres. tertia triente. reliqs bisse nuncupabis.
Qd si de xii qnq; abstuleris. vii residuas septunee. qnq; v sublatis qneun
 ee appellabis. **S**i au i duas parciar; utraq; medietas dicet semis. **C**eta v
 ut ait qda ubo melis colloquens q. stilo scribens ex ipsius calculi i speu
 tione discipari l' doceri queunt. **S**; qm de unciar; minuciar; q noib;
 & figuris qda plibam. ne qe scripuli uncius accidant sub iungam y.
I habet scrupulos. cc. lxxxviii. **S**ss. cc. lxxiii. **S**ss. cc. xl. **S**ss. cc. xvi. **S**ss. e. xxi.
S. e. lxxviii. **S**. e. xlvi. **S**ss. e. xx. **S**ss. e. xvi. **S**. lxxv. **S**. e. xlviii. **H**e decalcis o sde
 rem. qd qb libet uncius t minuen accidant. **I** habet calc. iiii. **S**ss. iiii. **S**ss. iiii.
 decce. xx. **S**ss. i d. xxxvi. **S**ss. i ccc. xlviii. **S**. d. lxxvi. **S**. e. ccc. lxxxiii. **S**. e. c. lxxxviii.
S. e. c. xxi. **S**. e. xvi. **S**. o. lxxiii. **S**. e. xlviii. **S**. o. xxxii. **S**. e. xxiii. **S**. e. xvi.

heis ita pmiss
 unci; l' minu
 Na sic digiti i
 et potest scriua
 & maxime s
 quilibet unci
 ducta. tota pa
 sic qdrans. Na
 bet. Quo aut
 medietas e. ass
 tates ut h e
 possit. duce d
 hic duce d m
 non n recipit
 ne magis igno
 sedis aut teta
 totam parte i
 supat si se du
 assis. tota par
 te abesse sup
 emi s'clam. Q
 rit. S. qe sem
 ante supbre r
 l' respondebit.
 dextantis. & q
 deesse sup. m
 vrb; gra. Sise
 qra h e obolu
 semuncia unima
 q medietates n
 q ruris teta
 qda h e unil o
 ad iiii. ad semun
 iiii. hu. par. ab;
 ut teta in teta
 teta. e. m de
 iiii. par. e
 dextantis. r. teta

Itis ita pmissis: quæ admodum possit certa ratione colligere quod sint quæ
 unciæ l' minuciæ i se l' alias ductæ. hanc gratiam regula accipit.
 Nā sic digiti i se l' in alios facilitate i abaco parunt cōputandi. nec alit
 et potest seruari dignitas: n̄ hq̄ cognitio plenissime sit cognita. sic utilia
 & maxime s̄ necessaria similia unciarū minuciarūq. inieciamenta.
 Quelibet unciarū l' minuciarū i q̄m eūq. unciarū l' minuciarū fuerit
 ducta. totā partē illi in q̄m ducit̄ querit. q̄ta ipsa ē assis. ut pote semis i semisse
 sit q̄drans. Nā sic semis assis ē medietas. sic si ad se recipiat q̄drans responde
 bit. Quo aut id ordine cadat. facilius p̄nuos demonstrabit h̄ in. Quo semis
 medietas ē assis. binariū l' semissē pari cōparatione adime: eq̄q. medie
 tates itē. h̄ ē q̄drantē l' unitatē. Que eū amplius nec sedare nec teiare
 possit. ducendi finis occurrit. Est q̄ ut dictū ē semis i se q̄drans. S. eū
 hic ducendi modus difficillime recipiat in plerisq. ut i his quæ q̄ntitas sec
 tionē n̄ recipit. i sedas aut. teias. de unce in se l' dextantē n̄ teideat ducere.
 ne magis ignorantia q̄m tedio p̄tisse uideatur. Vn decimus nāq. integris nūis
 sedas aut teias nūsq. recipit. Omnis uncia siue minucia ut sup̄ d̄clusū ē
 totam partē illi i q̄ ducit̄ querit. q̄ta ipsa ē assis. De unce q̄ ab assis
 sup̄at si i se ducat. dextans & emi. secula respondebit. De unce emi q̄ta pars est
 assis. tota pars ē dextans l' emi. secula de unce. i ducenti xl u. tota ēē lx iiii par
 te ab eis dē sup̄ant. Qui ēē xl u. sup̄i p̄ cōpositā diuisione. dextantē faciunt &
 emi. secula. Qd si idē diligens lector p̄ reliq̄i transtulerit. nullus error ob
 erit. S. q̄ semis & de unce q̄ i se ducant̄ ostendim. idē id de de unce i dex
 tantē sup̄are racione faciam. Si de unce i dextantē ducit̄. dodrans i se
 la respondebit. Nā de unce q̄ta pars ē assis. tota pars ēē i dodrans & secula
 dextantis. & q̄ta ēē lxxviii parte ēē lx iiii sup̄ant. tota ēē xl parte ēē
 ab eis dē sup̄ant. Hic aut i p̄or ducendi modus. facili in minucis recipiunt.
 Vrbis gr̄a. Si semuncia i se ducat. eū ipsa sit assis. xxi iiii pars. et uicesima
 q̄ta h̄ ē oboli respondeat. Hoc aut nūq. racione talis cadit ordine. Quia
 semuncia uisima q̄ta pars ē assis. xxi iiii i semuncia pari cōparatione adime:
 eq̄ medietates itē. h̄ ē xxi iiii sic iiii. rursū hq̄ medietatē h̄ ē vi l' dragmam.
 hq̄ rursū teias h̄ ē duo l' scrupulū. q̄ dragm̄ i duo n̄ diuidit̄ yqua. Itos tam
 sedā. h̄ ē unū l' obolū. Videt̄ q̄ eadē ē p̄portio unitatis ad obolū. q̄ta sunt
 xxi iiii ad semuncia. S. q̄ rā i se ducim. nē xxi i i septunce ducam. Latet
 emi i huius p̄or. q̄da ducendi q̄si diuersitas. Nā septunce nūsq. recipit sedas
 aut teias integris ut ita dica nūis. Quia p̄t sic fieri oportet. ut p̄ ducat
 i trientē. ex inde i q̄drantē. q̄ simul unce p̄ficiunt septunce. Quo semun
 cia xxi iiii pars ē assis. xxi iiii l' trientē pari cōparatione adime: itē hq̄ me
 dietates. i triē i semuncia. rursū hq̄ teias. i unū l' sextula. Hic aut ducendi

finis occurrit. **I**dem ne duendi modus si quadrante hinc transfertur. xxiiii in qua
 drante pari comparatione adime. hinc tunc similiter hinc viii in uncia. hinc ite medietas
 tes adime. hinc auii semuncia. hinc ite medietates hinc duo scilicet. rursum hinc me
 dietates. hinc unice dragma. hinc v duendi ut supi finis occurrit. Semuncia g
 in septuncie ducta fit sextula dragma. scilicet iscripulv. Na semuncia i trien
 tem ducta sextula respondebat. ne au ducta i quadrante respondebis dragma. Qui
 simul iuncti. pficiunt septuncie. **E**xperiam aui ne duella ducere i trientem.
 Duella xxxvi pars e assis. Quo aui in id de hac l de reliqis i dubitant possit agnosci.
 posteru ridereb. Ergo q duella assis e xxxvi. xxxvi i triente pari comparatione
 adime. rursum hinc medietates similiter hinc xviii i sextante. ite hinc medietates. hinc
 viii i uncia rursum hinc tunc hinc i duella. **S** cu nec inari sedare nec duella d
 possit tunc. duendi finis occurrit. Duella g i triente ducta fit emissefela.
Sit alia fortassis regula facilior. unciarum tantum. Si querat qd sit qq uncia
 i se l i alia ducta multiplicet nris unciarum i se l i nris. qd duodenari i illa
 multiplicatione ceciderint. tot uncie resolutorie erunt. Si qd aui nris super
 duodenarium v l ista remanserit. q ad duodenarium aspirare n possit. duplicabit.
 i pminutias respondebit. ut potes si querat semis qd sit ise. qd vi uncius semis estat.
 scilicet sex die. hinc e xxxvi. Tres aut duodenari i xxxvi habent. Est g quadrans.
Querat i aliu semis. scilicet i septuncie. Sexus septu. xl i. Tres duodenari
 sunt in xl. hinc quadrans. sex aui q supst q ad duodenarium aspirare n possunt.
 geminent. i pminutias hinc semuncia resoluant. **E**rit g semis i septuncie
 quadrans i semuncia. hinc ita expeditis. p reliqis sic duendi omis abert nodus
 dubitatis. **N**e u subit asseribam ordine qd sint ise uncie i semuntie. de
 inde qd alie alias alitru ducte. ut illud intuentib. i multiplicare vo
 lentib. q da inde celeritas coparet. Cui tam illud pmuta n pigrat. qta pars
 assis existat. qlibet minucia. Qd tali m dinosci n i digent potert. vncie e assis
 xii pars. Si g agnoscerre ius semuncia qta pars assis existat. qd semuncia un
 cie fit medietas. xii bis multiplicata e fiunt xxiiii. Semuncia g assis est
 pars xxxiiii. **E**t de duella. Quo duella uncie e pars tertia. ter xii multiplica
 i fiunt xxxvi. Duella g assis e xxxvi. **E**t ut generalit cuncta coplectar.
 qlibet minucia cui fuerit medietas bis multiplicata e idem num pportions ad
 assis. q te sedm ipsi num q ex multiplicatione cecideret qntitate pportione
 aui habebit ad assis. ut si x illa multiplicatione xcv i x ceciderunt. q multa
 plicata fuerit. xcv vi sit assis. Cui u fuerit tertia. ra ad assis ter multiplicet habi
 tudine. Cui qta. qd eui qnta qnqes. cui sexta sexies. ut sextula qd e uncie sext
 si sexies ad assis uncie habitudine hinc e xii multiplicet. exsurgit nris lxxii.
 unitatib. distent. **E**rit g sextula assis lxxii. Et sic i reliqis. **I**ta asseriptis
 ordo nos ammonet paucis distere de unciarum multiplicatione. In q illud

h
 semisof
 elg tunc.

pma arbitror pd
 mte l in aliis du
 qntalibet sociat
 curione esurgu
 uncia ponit. tot
 cu qdrans. tot po
 ra qnq. duode
 septu. xii. Cu bis
 decant. tot por
 partes. Qd signa
 duplo aut tripl
 habitudine res
 ell. xii a dexta
 em sedo. Bis duo
 caru eode. Tres
 qu pma cales
 i denariu. hinc i d
 unitas i bid. S
 que admodu
 of assis semis p
 tudentia. **N**e a
 uenam ad mu
 pta. dr i coposit
 pmi sedm l tunc
 Simos ensid id me
 pmb. diuden d
 rre custodit. Qd
 diuisionis querit
 duuant. si qd pu
 unitate. qm diuis
 du integer nris d
 in qb. dinoscit ut
 hoc tam p intellet
 dines fuerint. tot c
 ato aut apartab
 unaru l minucia
 pendendo sic partic
 i qd diuisionib. a

pmu arbitror pdicendum. nulla sine assib; firri multiplicatione. Omnes em unciy
 in se l' in alios duete. poti minuunt qm multiplicent. S. eu. assiu multatudo
 qntalibet soeiat. put ex qntitas sub ptra ad altiore puentu sua uicissim in
 cursione esurgunt. Vnde hic talis modus multiplicandi colligit. Cu passim
 uncia ponit. tot pa nus i ei xii sedo tramite repit. eu sextans. tot prior lei vi.
 Cu qdrans. tot por lei qrtia. Cu triens. tot por lei teia. Cu au qneunx. tot pa
 lei qnq. duodecime. Cu semis. tot pa lei medietas. Cu septunx. tot por lei
 septē. xii. Cu bisse. tot pa lei dux teiy. Cu doctans. tot pa lei tres qrtē. Cu
 dextans. tot por lei qnq. sextē. Cu deunx. tot por lei undecim duodecime
 partes. Qd signdo duos asses l' tres qdlibet multiplicantes accesserint. pa nus
 duplo aut triplo auct' i sedo tramite dat. s. ei partes unciarū siue minutay
 habitudini respondebunt. nichilomin'. Et uno qd dr exemplo clarescat fa
 cil'. xii a dextans p duos asses i semisse multiplicent h m. Bis un'. duo. in de
 cerni sedo. Bis duo. un. i singlis eode. Bis dextans. as. i singlis sedo. Bisse au. i un
 ciarū eode. Tres naq. lineas earū minuciarūq. dispositioni pdicim seruandas.
 qru pma calcos haberet. scripulos sedo. unciat aut teia. **N**e p semisse. Semis
 i denariū. hē i decē asses qnari i singlis sedo. Semis i binariū hē i duos asses.
 unitas i bidē. Semis i dextantē. qneunx i sedo tramite unciarū. Vides neq
 que admodū por nus i sedo tramite duplicat' riq. sedo repit. eu p du
 os asses semis ponit. Hoc m coputanti preliq. omnia sedo uenient lob
 rdientia. **N**e au cu de multiplicatione prei necessitate satis dictū sit.
 ueniam ad multas nuq. unciarū l' minuciarū diuisiones. Bicit' naq. sim
 plex. dr l' coposita. In qb. pa diuisq. diuidendq. q. dispositionis exemplar.
 ppmū sedm l' teiū tramite pari causa pari q. ordine merito transferre.
Sin his eisdē id memoria dignissimū l' ammiratione estat. qd in unis eisdēq.
 plurib; diuidendis simplicis l' coposite diuisionis mod' salua ueritate i diffre
 rent' custodit'. Qd sane ut arbitror hac ratione cadit. q. cu simplicis modus
 diuisionis querit. integer nus l' n unciy l' minuciy diuisor respicit. n qd n
 diuidant. s. qd puatē nuq. integritate. pot' sortari uideant. diffntiarū ad
 unitatē. qm diuisq. uicē. Cu ū coposite modus diuisionis custodit'. que admo
 dū integer nus diuisor sic unciy minutayq. nuant. Diuidant itaq. tales nu.
 in qb. diuident' utriusq. mod' diuisionis. scilicet eē q. l' semisse. l' obolum.
 hoc tam ps intellecto. ut qd in hac simplicis coposita diuisione linearū in cape
 dines fuerint. tot diffntiarū loco ponant nouenariū. Et signdo denoationes
 atoto aut apartib; in decenū aut centenū aut millenū deriuabunt. n pra
 unciarū l' minuciarū diffntay multiplicent' ut pdigitos. s. sedm gradōs articuloq.
 perdendo sic particulos. Qd poster' de subponendis necne diffntis manifesti
 i ipsis diuisionib; apparebit. Hoc au in diuidendq. reparatione ne secus sit. ut

uncia & sic illic. Decies queneura. quaternari & sextans. Semel vni. v. multabes & x. in
 druncē. semuncia sic illic. scripulum. reliquē. Kursus de x. i. c. i. h. e. x. x. ad p. m. a. de
 no. ab. i. ter. obolū. semuncia. duella. dragmā. queneura. xviii. ei. i. c. i. s. i. o. n. e. h. a. b. e. b. i. t.
 et q. simul. x. x. x. i. i. i. queneura. semuncia. sextula. scripulo. q. q. lobolo. Kursus de x. x.
 t. e. i. a. h. e. x. ad p. m. a. s. e. d. a. b. i. t. i. n. d. e. n. o. a. t. i. o. n. e. l. o. m. s. d. i. f. f. i. c. i. a. s. s. e. m. e. l. e. i. i. n. c. u. r. s. i. o. n. e. h. a.
 b. e. b. i. t. r. e. l. i. q. u. e. s. e. t. q. s. i. m. u. l. a. r. i. d. e. u. n. e. s. s. e. m. u. n. c. i. a. s. e. x. t. u. l. a. l. s. c. r. i. p. u. l. o. s. s. e. u. t. e. i. a. d. i. n. a.
 r. u. p. d. e. b. i. t. a. s. l. i. n. e. a. s. n. p. o. s. s. i. t. d. e. n. o. a. r. i. s. u. b. l. a. t. i. s. d. i. f. f. i. c. i. a. s. d. i. u. i. d. e. n. d. i. t. i. m. i. n. u. s. o. c. c. u. r. r. i. t.
 E. c. c. e. i. u. n. o. e. o. d. e. q. d. i. u. i. d. e. n. d. o. l. s. i. m. p. l. i. c. i. s. i. c. o. p. o. s. i. t. e. d. i. u. i. s. i. o. n. i. s. m. o. d. u. s. h. i. c. e. a. s. t. o. d. i. t.
 Q. d. s. i. a. n. r. e. c. t. e. f. e. c. e. r. i. s. d. u. b. i. t. a. s. s. u. p. i. o. r. i. a. r. g. u. m. e. n. t. o. c. o. p. t. a. l. i. b. v. i. i. i.

RATIO DIVIDENTIUM MIXTARUM DE SIMPLICI ET SINGULARI NUMERO.

Si quolibet minuta assis. uncię aut scripuli. in diuisionib; diuidens sola sim
 pliciter apponit. diffinitas ad assis integritate exposcit. De diuidendis & diuiden
 do nuq. apartib; denotationes trahent. neq. a toto duce sedabunt. aut exten
 sioris limitis linea collocabunt. si maximi diuidendę firmito plures adhibuerit
 i eadē linea positę sedim nuim quę articularit designabit. diffinitas minutie
 multiplicabit. Quę qđ e. ex huius multiplicationes suma ad assē redigi poterit.
 ad sedē ppā remeabit. digiti uidelicet ad digitos. articuli ad articulos. qđ
 infra assē fuerit. minutiarū limitē n. transiliet. Si e. diuidendi pte unū n. fu
 erit. asses ex multiplicatione renati e. dē diuidendi rationē seruabunt.
 Qd si plures fore etigerit. assib; ex multiplicatione factis aggregabunt. Ip die
 ta lege diuidendi in nullo separabunt. qm extra limitē i q. s. nuq. ducent. i. ad
 multiplicationē articularit eferent. donec i. singli linea postu. stabiliēt. In hac
 autē tādū multiplicando subsistent. qm diu ex multiplicatione asses potē re
 d. integrari. Cū autē defect. pfectionē assis impedit. auferendę s. diffinitas. l. est
 derandū utrū id qđ remanserit diuidendi egle sit. an manus. min. ue. Si egle. r. q.
 litas illa unitati assignata. locabit i. singli linea. Si manus. q. tens. potis. ab eo diui
 dentē subtrahere. tot unitatib; denotationes. augebis. Si min. reliq. s. Preterea
 i. reformatione. multiplicationē alit. qm articularit fieri. nisi i. singli. linea.
 sumope. cauendū sit. **DE SINGULARI DIVISIONE EVM MIXTIA.**

Si singlis linea diuidens cū minutus fuerit. diffinitas minutie integris ad
 hibitis. uno eurtabit singlis diuidendi v. sedabunt. articularit i. articula
 res multiplicationē facientes p. minutiarū diffinitas. sic i. sup. dictū e.

Si cōpositus nūs cū minutus diuisor fuerit. **DE COMPOSITA EVM MIXTIA.**
 Minutis datis plenis diffinitas nūs addent omib;. unitate multate. excepto
 pmo diuisore. q. sine diffinita sēp. n. simplex fuerit diuisio. qntū ad i. integros
 nūs. Denotationes v. dicte. apartib; sic remanens diuisore colligit sedabunt.
 t. e. i. a. b. u. n. t. a. u. t. i. t. a. p. o. n. e. n. t. s. i. c. i. a. d. a. e. o. c. o. p. u. t. a. t. o. r. a. s. s. u. e. f. a. c. i. e. i. n. t. e. l. l. e. g. e. r. i. t. i. s. i. s.
 r. u. p. t. i. o. n. e. s. e. u. e. n. e. r. i. t. n. o. u. e. n. a. r. i. s. s. u. b. p. l. e. b. u. n. t. M. u. l. t. i. p. l. i. c. a. n. d. a. s. v. d. i. f. f. i. c. i. a. s.

minutiariū articulariū ibi ratio p̄sūdabit. nūq̄. obliuiscaris. etiā i reformati
 one. Quas aut tres aut plures minutas simul diuidentes ponere sit cuiq̄m
 facile. i superiorib. exercitatio. ita tam. ut illis diffinitas integras ad assisoli
 ditatē addere n̄ obliuiscat. In aliq̄o die t̄ p̄ singlas diuisiones mentis
 ei inspectui obfusceris.

† Libra uel as. ex unciolis ē stat duoden.
 † Vncia de libra linq̄t subtracta de unce.
 † Et sextans h̄ ē eadē geminata de unce.
 † Hic q̄drans h̄ scilicet ipsa ē accado drante.
 † Ande triens. ip̄s̄ q̄druplicatio bisse.
 † Quincunx septu s̄s̄. q̄ stat sua pondera p̄dub.
 † Semis semisse. mediū q̄ diuidit asse.
 † Nec uacat unciolē mediā seseuncia iungen.
 † Vncia uiginti scripulos i q̄tuor ambit.
 † Dimidiū stat ac semuncia dicit̄ et.

Terna dux sesela pars ē eadē q̄ duella. oo
 Quarta scilicet siolhe. l̄ demq̄. scel. s
 Sextula sextam solce l̄m sesela uocari. o
 Octaua appellant dngmal̄ raris olce. †
 Et duodenaria mediā sesela uocitarunt. †
 Vigena q̄rtā scripul̄ seu grana retentant. †
 Vn̄ itē scripuls̄ calceis cōponitur octo. †
 Dimidiū scripuli ē oboli pars q̄rtā cenat̄. †
 Hic sextā fingi placuit. filiḡm q̄ uocari. †
 Vltim̄ est calce. ciceris duo granula pensans. †

Adam interp
 uanitas. l̄ ua
 lecta. acōr
 d̄ el̄mela. Ad
 Agonia. abar
 municiet. A
 flos farine
 naboladium.
 unitates ha
 plus tre orna
 poria. Aparn
 rioli. Ariel.
 Supplementū p
 ster. Aster. g. s
 A uapor. Auena
 A
 Arrabona. i. uadi
 Capli. Cruz.
 Cōsi. finones. W
 stola. alba. Cingu
 Curs. Edmuis. p
 Cursariū. Scuria
 r̄. L̄rma t̄ c
 Cilia. t̄ dolium.